БРОЈ 14. ЦЕТИЊЕ, Сриједа 19. фебруара 1914. год. ГОДИНА VII.

ЦИЈЕНА:
за Црну Гору на годину 10 перп., на по год. 5 перп.; ван земље 15 франака у злату.

за Црну Гору број 10 пара
за Стране Земље број 20 пара

лист излази
СРИЈЕДОМ и ПЕТКОМ

ВЈЕСНИК

АДРЕСА:
„Вјесник" Цетиње, (Црна Гора)

ADRESSE:
„Viesnik" Cettigné (Monténégro)

Рукописе ваља слати Уредништву „Вјесника" а претплату и огласе Администрацији
Огласи се наплаћују по погодби

Цетиње, 19. фебруара

Европски мир почива на милионима бајонета.

Нијесу то више армије; то су читави народи, до зуба наоружани, спремни свакојег тренутка да се ставе у покрет, у бојни ред.

На суву редови масâ; на мору безброј фортица, које у облику дреднота плове тамо амо.

Историја цивилизације још није забиљежила овакву ратну грозницу, која прожима срж костију свијех просвијећених народа. И потоња пара, и најмања зарада, и сама кошуља скида се са сиротињских друштвених класа и баца се у чељусти страшне звијери, коју државници, министри и политичари зову: одржањем општега мира. Ни љепше ријечи, ни ужасније садржине! Ни идеалнијега циља, ни бездушнијих средстава, која се употребљују за његово остварење! И да би цинизам био уочљивији, незавијено се прича по парламентима са висине министарских фотеља: Боље је жртвовати и потоњу пару, боље је исисати и све сокове народне и државне моћи за оружање на суву и води, него ли улетјети у рат, у проливање крви.

Човјекољупци пљескају. Мир се и даље одржава на милионима бајонета и градовима дреднота. А народи европски грцају, грцају и грбача им се дубоко савија под теретима оружања.

Њемачка спусти у море два дреднота, Енглеска одмах за њом четири. Русија извршн пробну мобилизацију, Њемачка други дан повећа ефективно стање војске и испразни остатак у касама својих грађана. Француска је ове године предвидјела за војску милиарду и по франака. Тако се једна са другом утркују у бесконачност и ратују новцем и постепеним исцрпљавањем својих поданика док једног дана не пукне колан свечевој кобили и кола „општега мира" не полете низбрдицом у понор, гдје се неће знати, ко је коме свој.

Издржати оружани мир, чије муке и терети расту у аритметичкој прогресији, мислимо да за дуго неће моћи ни највећа ни најбогатија држава. Доћи ће се, чини нам се, веома брзо до увјерења: да је боље и потоцима крв пролити, него ли сваки дан бити мрцварен операцијама оружања. Па куд избије, тек да се рашчисти загушљиви ваздух који се згомилао над грудима данашњих нараштаја.

И ми мали не смијемо да не узмемо удјела у овој оружаној трци. О нашој се кожи ради. Наши издатци за војску морају да нам јемче одбрану. Међу вуковима ми не треба да останемо јагањци. Наша велика напрезања у циљеви усавршавања и умножавања средстава наше одбране пошљедица су опште грознице оружања. Ми јој слједујемо из разлога, које наводе много већи од нас, из разлога: да и ми допринесемо дио одржању општега мира.

Балканска политика

Биоградска „Самоуправа" доноси овај значајан чланак:

Данашња политика оријентација на Балкану ресултат је многих чињеница, и дјело догађаја који су се одиграли у току минуле двије године. Није сасвим основано тврђење да су ратови на Балкану дошли као посљедица или одјек рата у Триполитанији. Могућно је, у извјесној мјери, да је рат у Триполитанији у неколико убрзао догађаје на Балкану. Извор њихов, међутим, лежи много дубље: у знатној мјери у неприродним солуцијама Берлинскога Конгреса, и у еволуцији националне свијести код балканских народа. Непосредни повод тим догађајима, ван сваке сумње, дала је политичка кратковидност турских државника који нијесу водили рачуна о дубоким психолошким промјенама на Балкану, и који су сматрали да се, путем вјештог дипломатског маневровања, могу заустављати догађаји чији се узроци измичу њиховој пажњи и погледима...

У први балкански рат ушло се са божански лијепом идејом о ослобођењу балканских народа испод турског јарма и са здравом политичком комбинацијом коју је створило увјерење о солидарности интереса свих балканских народа и држава. Основноме циљу тога рата, идеји о слободи, давала је сву потребну снагу комбинација која је поникла из свијести о тој солидарности. Снага Балканскога Савеза, на крилима узвишене идеје о слободи, дјеловала је као ураган: ломила је све препреке. Сва отпорна и избилно цијењена војна снага отоманске царевине пресла је као слаба трска пред снагом Балканскога Савеза.

Послије тога, као послије сваке буре, требало је да дође ведро лијено вријеме; да донесе снагу и напредак побједоносцима; да отвори живу акцију у пољу економскога и културног препорођаја и мудрога консолидовања огромних политичких тековина. Да је било среће и памети, Балкански Савез славио би данас свој потпуни тријумф.

На жалост, сепаратистичке тежње Бугара, искључујући сваку правичност и признање према осталим савезницима, мегаломанске маштарије бугарских државника и политичара, јавно исказивана тежња с њихове стране да диктују вољу своју осталим савезницима, негирање сваког права и узданје у материјалну силу, — све то изметнуло је идеалну борбу за заједничку слободу у борбу за превласт појединца, у овом случају Бугарске. И ако са дубоким болом у души, због такве политичке несвијести Бугара, Срби, Грци и Црногорци морали су помишљати на потребну, нужну одбрану од бугарске опасности. Они су се били сложили на заједничку, одлучну одбрану од бугарске опасности. Они су се били сложили на заједничку, одлучну одбрану од Бугара, и ако су се, до посљедњега часа, до мучкога напада Бугара, једнако надали да ће се Бугари вратити разуму и послушати искрене и мудре савјете несебичних пријатеља балканске слободе. На жалост, те се наде нијесу испуниле...

*

Догађаји који су за тим настали, из основа су промијенили дотадашњу здраву, и одиста идеалну политичку оријентацију на Балкану. Од пријатеља и савезника који су из савеза црпили огромне користи, Бугари су постали огорчени, смртни непријатељи својих дојучерашњих савезника. Потучени у отвореном, поштеном двобоју, они су морали примити погодбе мира у Букурешту. Краљевина Румунија, као непосредни сусјед Бугарске, сасвим је оправдано нашла разлога да се и сама одупре империјалистичким тежњама бугарске политике, и да стане на страну њених противника. Акцијом Румуније, Бугарска је, већ поломљена у рату са својим савезницима, била доведена у положај у коме је морала примити све погодбе својих противника.

Па ипак ови, и ако су могли постављати погодбе какве су хтјели, нијесу ишли за унижењем Бугарске. За неизмјерне жртве, наметнуте им од Бугара, и за страховита бугарска звјерства, нити су добили од Бугарске накнаде на које су имали најлегитимнијих права. Државну територију Бугарске прије рата, ни сад ни окрзнули. И ако им је њихов стварни интерес налагао да што јаче ослабе Бугарску, и да је начине потпуно безопасном за будућност, они је, не само нијесу територијално окрњили, него су јој и оставили огромне тековине у Тракији, и један дио у Македонији. По сили политичкога положаја у који су запали само и искључиво по својим властитим политичким заблудама, Бугари су накнадно изгубили и знатан дио Тракије са Једреном. У томе до њихових ранијих савезника, Србе и Грка, не може бити никакве кривице. Напослије, Румунија је, овом приликом, добила према Бугарској исправку граница о којој је преговарала с Бугарском више од петнаест година...

*

Сада дакле, на Балкану имамо овакав политички положај:

На једној страни Србија, Грчка и Црна Гора, а са искреним симпатијама и заједницом интереса, и краљевина Румунија. Све те четири државе стоје на принципу равнотеже снага на Балкану којим је, по раду Бугарске, замијењен принцип солидарности балканских интереса. Тај принцип добио је и своју међународну санкцију уговором мира у Букурешту. Он, по нужди, замјењује принцип балканске солидарности и остаје, ако не у оној мјери као принцип балканске солидарности, залога балканскога општег напретка, а оно бар као залога мира на Балкану. Као такав, он, поред материјалне снаге својих представника, има за себе и симпатије свих великих Сила које су искрено примиле принцип територијалног неинтересовања на Балкану, и које свом снагом настојаваху на одржању балканскога мира, у интересу европске цивилизације. На тој страни, дакле, стоје и интереси мира и интереси Европе, на чак и крајњим консеквенцијама, и стварни и трајни интереси Бугарске и Турске.

На другој су страни, Бугарска са порушеним мегаломанским надама, и Турска са огромним територијалним губитцима. Свакојако, обје имају права бити незадовољне резултатима догађаја, али ни једна од њих нема права кривити друге за оно што их је постигло. Турска је могла, разумом предусретљивошћу према захтјевима балканских држава, отклонити од себе тешке посљедице минулих ратова. По непредусретљивости својих државника, она је дочекала оно што је за њу било најтеже. Бугарска је, са мало, мало предусретљивости и правичности према својим савезницима и пријатељима, могла задржати све своје ратне тековине и, по снази својој, бити први члан Балканског Савеза, са свим изгледима на велику и сјајну будућност. По неразумљивој кратковидости својих државника и политичара, она је све то одбацила, просула!...

И сада, када је на дому муче страховите главобоље и када јој из тешких рана још лоји крв, она тражи неприродан додир и заједницу сумњиве вриједности и трајања са дојучерашњим смртним непријатељем, кога је, држањем својим у рату, смртно увриједила!... У садашњем положају својем, она заузима позу пријетње према побједиоцима који су је штедили колико су могли!... Очекује да од њих претњом добије оно, што није успјела била добити бруталном силом!...

Држање Бугарске и Турске, са поентом окренутом противу Србије, Грчке, Црне Горе и Румуније, пријети миру на Балкану и изазива неповјерење у Европи. Посљедице тога неповјерења већ почињу сустизати. Али и осим тога, такво држање води и сасвим друкчијим перипетијама евентуалних нових заплета на Балкану, него што су биле оне које су дошле послије минулих ратова. Србија, Грчка, Румунија и Црна Гора извршиће једно са свим легитимно своје право ако, у случају нових заплета по иницијативи Бугарске и Турске, потраже и нађу све потребне мјере да се за будућност потпуно обезбиједе од тако нежељених евентуалности. У раду својем у томе правцу, оне ће несумњиво наћи на симпатије и одобрења културнога европског свијета који има несумњива права да једном буде миран од балканских авантура, и да тражи да се дефинитивно затворе легла нереду.

Што се Турске тиче, њени државници као и да не слуте страховите буре које се витлају над њиховом отаџбином и које ће се претворити у ураган код прве њихове пустоловине. Извјесни европски споразуми већ наговјештавају да се за Турску примичу врло судбоносни тренутци. И њени државници мудро би урадили кад би се оставили и Хиос и Митилена, и мало пажљивије загледали у кобне изгледе најближе будућности. Али, сасвим су ријетки случајеви присебности и разума у тренутцима у која наплазе смртне опасности...

Наранчаста књига

Публикација руске „Наранчасте Књиге"

„Руское Слово" објављује извјесне документе из руске наранчасте књиге, докумената која су у стању да изазову највеће интересовање.

Још прије појаве првог балканског рата, Турска је у Петрограду предузела кораке, да задржи балканске државе од рата са Турском. Тадањи турски амбасадор у Петрограду, Туркан паша, поставио је Сазонову питање, да ли би европске силе биле вољне да флотном демонстрацијом или концентрацијом трупа на граници приморају балканске државе да напусте своје ратничке смјерове против Турске. Сазонов је одговорио:

Турци ваљда неће вјеровати у то да ће руске трупе пуцати на Бугаре.

Држање Аустрије.

Из објављених докумената о дипломатским преговорима који су отпочели послије првих успјеха савезника, види се да је Аустрија била одбила „принцип незаинтересованости" у балканским стварима за то, што је дипломатска декларација о томе била нејасно формулисана. Депеша руског посланика у Бечу од 5 октобра 1912 године гласи:

Према једном саопштењу француског посланика, овај је аустро-угарском министру спољних послова поднио један предлог о медијацији, по коме силе изјављују своју незаинтересованост, и у исто вријеме, додао је да су Русија и Енглеска дала свој пристанак на овај свој предлог. Аустро-угарски министар спољних послова нашао је да је медијација савремена, али није пристао да усвоји формулу о незаинтересованости.

Пет дана послије овога, упутио је Сазонов руским посланицима у Паризу, Лондону, Бечу и Берлину слиједећу депешу:

„Аустро-угарски амбасадор изјавио ми је да његова влада не намјерава тражити никакве територијалне компензације за себе. На моје питање, зашто се онда аустријска влада није прикључила формули француској о „незаинтересованости" одговорио ми је гроф Тури, да се та формула не односи само „на територијални" дезинтересман (територијалну незаинтересованост).

Русија и Status quo:

Из даљих публикација наранчасте књиге излази да је Русија била прва, која се одрекла неповредивости Status quo на Балкану. У једном циркулару Сазановљевом руским посланицима вели се:

„При оцјени значаја који се сада има придати изјави о неповредивости status quo-а на Балкану, мора се на слиједећи начин расуђивати. Изјава о одржању Status quo а на Балкану нераздвојно је везана за остварање реформа од стране сила. А ко је спријечио остварење тих реформа? Балканске државе?

Не. Ове су само захтијевале објашњење поменутих гарантија. Противно томе Турска је изјавила да неће допустити мијешање других, и да хоће сама да изведе реформе. Тиме је други дио формуле, провођење реформа од стране сила отпао, и то кривицом Турске. А тиме је и први дио формуле о неповредивости Status quo на Балкану изгубио своју снагу. У осталом, ми нећемо бити ти који ћемо спречавати балканске државе."

Али су најинтересантнија докумената из којих се види да је Русија била више но једном у опасности, да буде приморана да објави рат. У једној депеши Сазонова руском посланику у Цариграду, у почетку октобра 1912 год., вели се:

„У вишим разговорима са турским министрима можете истаћи озбиљност положаја који ће за нас настати, ако би наш извоз и наша трговина у Црном

NACIONALNA BIBLIOTEKA CRNE GORE ĐURĐE CRNOJEVIĆ

Мору опет претрпјела штету. Влади је и без овога тешко да одолијева навали јавног мнијења, што је заузела овако мирно држање".

У једној Сазоновљевој депеши посланицима у Лондону, Бечу, Берлину и Риму од 14. октобра вели се:

Излаз Србије на Море:

У једном разговору са једним од представника Тројног Савеза о излазу Србије на море, указао сам на могућност компромиса, по коме би се интереси Србије могли обезбиједити, а да силе Тројног Споразума не буду принуђене да дају солидарну изјаву о оствареним закључцима, јер једно такво испољавање имало би само један ресултат: Рат.

И у депешама Сазоновљевим представницима Русије у Лондону, Паризу и Цариграду, од 20 октобра Сазонов непрестано изражава бојазан због могућег рата. У посљедњој депеши вели Сазонов:

„Свако истицање какве усамљене силе које прелази границе схваћених одлука сила, наићи ће на наш најжешћи отпор и одвести најозбиљнијим посљедицама."

Ко је крив несрећи Бугарске

Недавно је д-р Списаревски објавио брошуру под натписом: „Ко упропасти Бугарску?". Писац брошуре означио је Ризова, бугарског министра у Риму, као једног од оних који су дали савјет за напад на Србе и Грке 16. јуна прошле године. Г. Ризов је одговорио на ту оптужбу, скидајући сваку одговорност са себе и изјављујући да он није давао никакве савјете у томе правцу, да је, шта више, о нападу сазнао тек пошто су „војна дјејства била започела". Али, поред овакве изјаве г. Ризова, д-р Списаревски остаје при својој тврдњи и, одговарајући г. Ризову, вели: „За бугарско друштво, које вас познаје од дуго година, ви остајете један од инспиратора безумног акта, извршеног 16. јуна 1913. године".

Тајни бугарско-турски уговор

Петроградско „Новје Времја" објавило је текст уговора, који је почетком прошлог мјесеца потписан између Бугарске и Турске. Текст је послао цариградски дописник „Новог Времена". Уговор гласи:

Члан 1. — Императорско-отоманска влада Њег. Величанства Султана с једне стране и краљевска влада Њег. Величанства краља бугарског с друге стране склапају овај уговор о заједници својих интереса и ради одржања равнотеже на Балканском Полуострву. Обје високе уговарајуће странке обавезују се да сачувају заједничке интересе у потпуном узајамном уговору.

Члан 2. — Краљевска бугарска влада обавезује се да неће чинити никаквих сметња оним мјерама отоманске владе, које ни посредно ни непосредно не чине непријатности бугарској краљевини. Одржавање коректних и пријатељских веза признаје се као најзнатнија потреба. Обје високе уговарајуће стране осигуравају једна другој неприкосновеност властитих граница.

Члан 3. — Отоманска влада пристала је да призна принцип који је истакла бугарска краљевина, а према коме земље што се налазе на западу од ријеке Струме, припадају сфери интереса бугарске краљевине с изузетком указаним у чланку 9. овога уговора.

Члан 4. — Напад на једну од високоуговарајућих страна, који му може нарушити принцип, истакнут у чл. 1. и чл. 3. овога уговора, сматраће се као повод за рат за обје стране у том случају, ако једна од високих страна буде увучена у рат с не мање од двије државе на Балканском Полуострву. У том случају свака је страна, којој се друга страна обрати за помоћ, дужна дати војну помоћ у размјери која се покаже потребна за одржање принципа, наведених у чл. 1., 2. и 3. овога уговора.

Члан 5. — У случају ратних операција, војска императорско-отоманске владе има право да слободно пролази кроз земље бугарске Тракије, а у том случају отоманска влада дужна је да се постара за одржање најстрожијег поретка у својој војсци.

У том случају одобрава се отоманској влади да се користи жељезницама и другим обичним путевима сувоземнога превоза.

Али за прелаз отоманске војске преко бугарских граница, које су постојале до Букурешког Уговора, потребан је претходно пристанак бугарске владе. Узимање контрибуције не одобрава се.

Члан 6. — У случају ма каквих освајања земаља, постигнутих заједничким војним операцијама, освојене земље се имају подијелити између уговарајућих странака. Подјела ће се извршити према стварном ратном успјеху сваке стране узимајући при томе у обзир не само принцип истакнут у чл. 2. овога уговора, него по могућности и стратегиску и етнографску тачку гледишта. Обје уговарајуће стране задржавају право да исправе државне границе својих данашњих посједа, у колико то могу изискивати њихови узајамни државни интереси.

Члан 7. — Краљевска бугарска влада нема никаквих интереса на Егејском Мору изван данашњих својих граница, али ће ипак на Егејском Мору помагати интересе отоманске владе. У случају заједничких ратних операција, отоманска флота има права да се користи бугарским пристаништима на Црном и Егејском Мору. У случају потребе, бугарска војна управа стараће се о снабдјевању турске флоте угљем и осталим потребама.

Члан 8. — Заједничке војне операције вршиће се на основу узајамног споразума, а по стратегијским потребама. Војске уговарајућих страна задржаће увијек свака своје командовање, а исто тако свака ће се бринути о свом наоружању, у колико је могућно, у областима своје управе.

Члан 9. — Обје стране, чувајући по могућности етнографски принцип, договориле су се да признаду, да земље, које леже по линији Охрид—Дебар—Призрен—Приштина, у колико су оне насељене Арбанасима муслиманске вјере, не улазе у области интереса ни једне од уговорних страна.

Члан 10. — У случају заједничког ратовања против једне државе или против неколико држава, при закључењу уговора о миру, погодбе и величина ратне отштете одредиће се на основи узајамног договора.

Члан 11. — У случају размимоилажења рјешаваће суд, састављен од представника и једне и друге стране наименованих у подједнаком броју. Рјешаваће се већином гласова.

Члан 12. — Овај уговор ступа на снагуу одмах, пошто се потпише и траје 5 година. Потписано у Софији и Цариграду 30. децембра 1913. године. Потписали: Радославов, Фичев, Енвер паша, Саид Халим.

Политика Горемикина

Петроградски дописник пар. „Temps"-а јавља, да је имао један разговор, који му је омогућио да позна погледе новог шефа руске владе у свима важнијим питањима нарочито спољне политике. И ако се у телеграму изрично не каже, очито је, да је француски новинар разговарао са самим Горемикином.

Прво, дописник констатује, да је нетачно очекивати од Горемикина, да ће ударити у смјеру реакције.

Садашњи предсједник министарског савјета је додуше год. 1905. желио, да реформе, које су обећаване, буду помније приправљене, а не сувише на брзу руку, али се сасвим помирио са стањем, какво је данас, и жели да се нови систем примјењује са више добре воље, него што су чинили до сада некоји министри. Дума не може садашњег министра-предсједника сматрати за свог непријатеља, јер Горемикин не само да не жели да одстрани Думу, него хоће да је учврсти. Он искрено жели, да конституционални закони добију снагу у Русији и он обећава, да ће учинити све, да се онемогуће вексације, које су посљедица злоупотреба административних власти.

У питањима спољне политике, Горемикин пориче, да је германофил. Напротив, вели се, да се Делкасе, на свом одласку из Петрограда, могао увјерити, колике су симпатије Горемикина према Француској.

Његови погледи на спољну политику Русије ово су:

Основа те политике је у првом реду савез с Француском. Само он жели, да тај савез буде реалнији и да се више искоришћује. Он нарочито хоће, да француски капитал не служи само за чисто финанцијалне послове, него и да користи руској индустрији и осталим великим подузећима.

Што се тиче односа с Енглеском, Горемикин жели, да и пријатељство с њом буде на солидној бази, која би била мање неодређена од ове садашње.

Али спољна политика, какву замишља Горемикин, не смије тражити авантуре ни на Далеком Истоку ни на Балкану. Главна брига руских одлучујућих кругова, брига коју дијели и министар Сазонов и којој је дао изражаја недавно у сједници одбора Думе, јесте то да Русија сачува слободу акције за оне године које долазе. Русији је то нужно, да би могла располагати свом својом снагом приликом ревизије трговинских уговора с Њемачком, која долази 1917. У Петрограду наиме држе, да ће Њемачка, пошто јој је првостепени интерес, да од Русије избије максимум користи из тога уговора, као и 1904. године, настојати да Русији натури какве спољашње компликације, да би је принудила на трговински уговор повољан за себе.

Дописник демантује верзију, да ће Горемикин остати само кратко вријеме; остаће толико, колико му допушта његова висока старост од 74 године. Министар привреде, Кривошеин, на кога се у првом реду мислило као на насљедника Коковцова, озбиљно је болестан, а кад оздрави, ако уђе у кабинет, доћиће по свој прилици за насљедника министра унутрашњих послова, Маклакова.

Писмо из Француске

Дижон, 8. фебруара

Предавање о Балкану г. Ж. Блондела

Да је интересовање за балканске народе порасло у читавој Европи послије посљедњих догађаја — не би требало ни напомињати. Али, вриједно је дознати, на какав се начин сада расправљају питања, која се односе на Балкан. На првом мјесту прошла су времена, када је Бизмарк говорио на сједници амбасадора, да не заслужује, да и два сата о њему говори. Све велике силе сада настоје, да рашире свој утицај на поједине балканске народе, да би тако „одбраниле своје интересе".

На дижонском универзитету, једном од мањих у Француској, професор дипломатског права говори својим ученицима о источном питању — од његовог постанка, па до данас. Тај исти професор намјерава обићи на прољеће ове године све балканске престонице, да поради, да Балкан, почевши од идуће године, шаље што више студената на ову универзу. Он ће исти 17. марта ове године одржати једно јавно предавање на овдашњем факултету права о новим изгледима балканског питања (Nouveaux aspects de la question d' Orient).

Но од нарочитог је интереса било синоћње предавање, у овдашњем позоришту, г. Жоржа Блондела, професора у школи, политичких наука у Паризу (Ecole des Sciences Politiques).

Господин Блондел је третирао питање с француског гледишта, али у осталом савјесно и на начин потпуно јасан и занимљив, својствен уопште Французу, а још више једном тако познатом научнику. Показавши значај положаја Балкана и његову етнографску подјелу, предавач је у кратко говорио о првим становницима Балкана, затим о насељењу Словена и пратању Бугара; послије прешао на борбу о превласт између Срба и Бугара, показавши прво превласт Бугара под царем Симеоном, а затим потпуну превласт Срба под Немањићима, особито под царем Душаном — српским Карлом Великим, како је нагласио предавач. Затим је прешао на пропаст балканских држава, нагласивши значај и посљедице косовске битке. У неколико ријечи само било је говора о ослобођењу балканских народа.

Претпостављајући, да су догађаји оба рата довољно познати, г. Блондел о њима није ни говорио, али је скренуо пажњу на улогу Румуније у посљедњим догађајима. Сада су дошла главна питања, која такође, због краткоће времена, нијесу могла бити опширније третирана. Нарочита је пажња обраћена на јадранско питање, али само што се тиче супарништва аустро-талијанског. Послије је било ријечи о питању жељезница између Србије и Аустрије, када је јасно показан значај вардарске долине; затим о преговорима, који се воде у Риму између Ватикана и српске владе. Ова два питања дала су повода г. Блонделу, да скрене пажњу на активност Аустро-Угарске у Риму, да омете преговоре, и на равнодушност француске дипломатије у тим и у другим питањима. Нагласио је планове продирање Њемства на Исток преко Солуна и потребу Француске да се ослони на поједине балканске народе, да би тако очувала своје интересе. Напошљетку, као закључак, говорено је о садашњем положају на Балкану. Г. Блондел је окренуо пажњу на скорашњи пут г. Венизелоса и на његов састанак у Букурешту с г. Пашићем, а затим на претпоставке груписања балканских држава: с једне стране Румунија, Србија, Грчка и Црна Гора, које би се ослањале на Тројни Споразум, а с друге стране Турска, Бугарска и Арбанија које би се ослањале на Тројни Савез.

Да би своје подуже предавање учинио што интереснијим, г. Блондел га је прекидао неколико пута, да би показао помоћу пројекција, које су изврсно успјеле, много занимљивих фотографских снимака са Балкана. На првом мјесту показани су типови свих балканских народа, у њиховој народној ношњи. Затим су показани Цариград, Једрене (напосе Селимова џамија) и још неколико приморских турских мјеста, с појединим карактеристичним улицама, које су дале повода г. Блонделу за много духовитих опажања. Од бугарских градова показано је само Трново. Из Србије је прво показан Београд, када је наглашен његов ријеки положај на ушћу Саве у Дунав, и његов карактер једне европске вароши. Послије још неколико пејсажа уздуж Дунава, и из унутрашњости Србије, показано је Скопље (с објашњењима) и напошљетку једна турска батерија, која бјежи испред Срба на Куманову; тада је напоменута велика битка, која је осветила Косово.

Затим је дошла на ред Црна Гора и Грчка. Прво је показан Котор с потребним објашњењима, а затим један цариник на Његушима, у народној ношњи — срећно изабран („Sympathique", „d'un caractère ferme" „d'une tenue élégante"). Показане су још неке појединости с Цетиња (beau village) а затим неколико пејсажа из околине скадарског језера, а неколико опет из Пећи.

Из Грчке су показана многа приморска мјеста увијек праћена објашњењима.

На крају, приликом пројекције представника аустро-угарске источне политике, присутна публика дала је израза своме негодовању. **Н. Б.**

Сјеверна Америка и Мексико

С времена на вријеме у европским листовима изађе по која сензационална вијест о нередима и револуцијама у Мексику, а према тим вијестима, и српске тамошње новине доносе обавијештења за своје читаоце. Та су обавијештења покадкад и тачна, али нијесу довољна.

Данашњи предсједник мексиканске републике, Хуерта, дошао је на власт прошле године убиством бившега предсједника Мадера и његове браће. Мадеро је био конституционалиста („уставобранитељ"); Хуерта је конзервативац и диктатор, који се не обзире много на уставне одредбе. Од прошле године, па све до данас, он је владао, „мачем и огњем". Незадовољство је било огромно у народу, јер су Мексиканци народ разуздан, те би сваки желио да је господар, а официри би сви хтјели да су пуковници и генерали. Усљед тога често долази до крвавих сукоба између владајућих странака и странака у опозицији. Те побуне узнемиравају становништво које жели реда и рада. А како су у Мексику Американци из Сједињених Држава пласирали своје огромне капитале, и тамо имају жељезнице фабрике, рудника и друга предузећа, сасвим је природно да се и Јенки морају интересовати догађајима у сусједној републици, исто толико колико и сами Мексиканци.

Влада Сједињених Држава, на челу са својим предсједником Вилсоном, већ од подужега времена штити своје грађане или, ако то не може, тражила је од Хуерта да уклони са положаја који заузима. Но овај не само да није послушао Вилсона, већ је почео да с владом Јапана прави тајне уговоре, да би једнога дана те двије државе опробале своју снагу противу Америчке Уније. Колико је Хуерта имао успјеха у тим тајним преговорима с Јапаном, на зна се, али је то страшно огорчило америчку владу у Вашингтону, и ова се одлучила да помаже револуционаре у Мексику, како би могли срушити тога реакционарног и неуставног диктатора.

Ако вашингтонска влада успије у својим садањим намјерама, онда ће се у Мексику моћи да заведе уставно стање као што је било и за вријеме прећашњега предсједника Мадера. Амерички поданици који сада живе тамо, биће више заштићени и моћиће се мирно одавати својим пословима ради којих су и отишли у Мексико. Не успије ли Вилсон и његова садања демократска влада, да на тај начин ријеши мексиканско питање, онда ће се приступити другим, оштријим мјерама које су, истина, ризичније, али чији резултати сигурно доносе већега плода. Овијем се може рећи да између те двије америчке републике није искључена могућност рата.

Када би на предсједничкој столици, у вашингтонској Бијелој Кући, сједио бив. предсједник Рузвелт, или који други ратоборнији предсједник, досад би се конфликт између Сједињених Држава и Мексика брзо свршио. Што та расправа данас није окончана и што између ових двију држава није дошло до рата, имаде се благодарити једино помирљивој политици Вилсонової, и његовог министра спољних послова, Брајана, који је у исто доба створи вођа данашње владајуће, демократске странке. Брајан је пацифист и не жели рата из начела, али у животу народа и држава, као год и у животу појединаца, имаде времена када и пацифисти морају бити ратоборни, па ће тако можда и с њим бити. **Стантон.**

NACIONALNA BIBLIOTEKA CRNE GORE CETINJE

Разне вијести

Вјенчање у руском царском двору. Свечано је извршено вјенчање принцезе Ирине Александровне са кнезом Сумараковом. Вјенчању су присуствовали Цар, Царица, Царица Мајка и многи чланови царске породице.

Енглеско-отоманси комитет. „Икдам" сазнаје да ће у Цариграду бити отворен један енглеско-отомански комитет, коме ће бити стављено у дужност да његује енглеско-турске добре односе и да потпомаже рад отоманског комитета у Лондону.

Пут цара Вилхелма у Грчку. Службено се тврди да ће Цар Вилхелм доћи у пролеће на Крф. Цар ће остати у Грчкој око 40 дана. Вјероватно је да ће Цар ићи и на Олимп гдје ће посјетити топла купатила Праксителска и друге старине. Тврди се исто тако да ће Цар доћи и у Атину. Престолонасљедник грчки ићиће у мјесецу марту у Букурешт по позиву румунске краљевске породице. Вјероватно је да ће тада бити и објављена његова вјеридба са румунском принцезом Јелисаветом т.д. послије истека грчке дворске жалости. Врло је вјероватно да ће и краљ Константин пратити грчког престолонасљедника до Букурешта и посјетити краља Карола.

Гроф Берхголд и Маркиз ди Сан-Ђулиано. Агенција Стефани јавља да ће Сан-Ђулиано отићи 14. априла по новом у Абацију, гдје ће се састати са Берхголдом. Сан Ђулиано ће се вратити у Рим 20. априла по новом.

Румунија и Бугарска. Румунска влада је извјестила бугарску владу да је она готова да одреди комисију за проучење грађења моста на Дунаву, ради жељезничке везе између Румуније и Бугарске.

Из Бугарске. Бугарска Телеграфска Агенција јавља да ће питање о допуштењу повраћаја грчких бјегунаца у Тракију бити уређено послије повраћаја грчко-бугарских дипломатских односа.

Комисија која је одређена да ликвидира ратну реквизицију, утврдила је противно раније предвиђању да реквизициони дуг неће прећи суму од 150 милиона динара, док се раније држало да ће тај дуг достићи суму од 250 милиона.

Бећир ага. Из Валоне јављају да је на смрт осуђени мајор Бећир покушао да побјегне из затвора, али је у том његовом покушају предухитрен, пошто су холандски официри сазнали да је чуварима обећано 1.000 турских фуната, ако мајора Бећира пусте да побјегне. Жандарми су ове чуваре ухапсили, и они су већ своју кривицу признали. Наређено је да се Бећир одведе у Скадар, међутим чувари су остали ухапшени у Валони.

Комбинације. Из Загреба јављају да ће хрватска влада, поводом оснивања четврте владине секције, постати парламентарна, и да ће за шефове четири владине секције, међу њима и подбан, бити именовани четворица од посланика српско-хрватске коалиције. Као најбољи кандидати за ова места сматрају се: Бадај, Медаковић, граф Кулмер и Лукинић.

Разговор са Радославовом. Сарајевски дописник „Нове Сл. Пресе" имао је разговор са министром предсједником Радославовом који му је рекао да ће се Народно Собрање, по својој прилици, отворити 2. марта по ст. кал. Ако буде имала компактну већину у Собрању, влада мисли да изда Зелену Књигу о догађајима посљедње двије године у вези са оптужбом Гешовљевог и Даневљевог кабинета. По тврђењу министрову апсолутно су нетачни сви гласови о неком његовом састанку са Енвер-пашом.

Што се тиче односа Бугарске са Румунијом, они су добри. Бугарска је испуњена најмирољубивијим осјећајима. А што дипломатски односи њени према Грчкој нису још васпостављени, томе су криви сами Грци. Догод се не пусте заробљени Бугари који се из непојмљивих разлога још увијек држе у затворима, неприродно би било и говорити о васпостављању тих односа. Петроградски договори између Пашића и Вениселоса пробудили су у иностранству вјеру у понављање балканскога рата. Мени, рекао је Радославов, није ништа познато о новом Балканском Савезу, а најмање о савезу којем би пришла и Бугарска. Из политичких и материјалних разлога, Турска се мора са Грчком споразумјети мирним путем, сама Бугарска пак и не помишља да учествује у ма каквим захтјевима. Она хоће само мира да би се могла унутра снажити. Свој разговор Радославов је завршио увјеравањем да је он скоро сигуран да ће ове године мир на Балкану остати ненарушен. Краљ неће путовати у Америку.

Цијене у Солуну. Полиција је одредила цијене продаји шећера, кафе, пиринча и петролеума, које су трговци увозили прије увођења нове царинске тарифе а који они препродају са повећавањем цијена и нарочитих такса. Предузете полицијске мјере тичу се продаје на ситно.

Извјештаји који је стигао из Атине гласи, да је министар финансија израдио законски пројекат о озакоњењу одређених такса на робу коју су трговци навукли у магацине прије увођења нове царинске тарифе. Овај извјештај произвео је панику на овдашњој пијаци, а нарочито на пијаци шећера, и произвео велико опадање цијене, пошто су трговци набавили велике количине робе, довољне за потрошњу од више мјесеци.

Експлозија. У Нобеловој фабрици динамита на Ардеру у близини Гласгова десила се јутрос експлозија. Седам особа је погинуло а двоје је рањено. Материјална штета је доста велика.

Руска политика. Полузванични лист „Росија" одговарајући на разне коментаре и гласове који су се појавили у штампи о новом политичком курсу у Русији, наводи да свака руска влада која проистиче из воље Цареве, стоји над свима странкама. Мирољубиво развиће Русије зависиће од солидарног рада народног представништва са владом а обоје произлазе из исте Цареве воље. Формално се демантују гласови о тобож побрканој ситуацији у законодавном тијелу. Седам година рада довољно су доказали могућност редовног развића руског законодавства, као и да се творачка снага народа састоји у јединству и споразуму представника народа и владе. Овај споразум је главни услов за продуктиван рад нашег законодавног тијела. Препреке томе споразуму и раду прије би требало тражити у самом њему но на другој страни.

Монопол на алкохол у Русији. У Царском Савјету завршена је дабата о законском пројекту о монополу на алкохолна пића.

Руски војни музеј. Данас је прослављена педесетогодишњица оснивања педагошког музеја војне школе. Тој свечаности присуствовала су многобројна изасланства из Петрограда и из унутрашњости Русије а примљени су и многи телеграми из Русије и из иностранства.

Општински избори у Грчкој. Владини кандидати за општинске изборе у Атини и Пиреју добили су огромну већину. Влада је оставила у унутрашњости пуну слободу бирачима да бирају кога хоће, па са тога није ни означила своје кандидате. Листови вele да једнодушност избора доказује да је Венiселос непрестано свемоћан и што ужива народно повјерење.

Лијечење болести биљака У Риму је свечано отворена у присуству Краља, међународна конференција за лијечење болести биљака. Између земаља које учествују у овој конференсији налази се и Румунија и Србија.

Турско-бугарски трговински уговор. Ускоро ће се поново отворити преговори за турско-бугарски трговински уговор.

Избори за сенат у Румунији. Избори сенатски другог реда показали су овај резултат: 47 либерала, 2 конзервативца, 1 демократа, ужих избора 2. Међу изабранима је и министар унутрашњих дјела Морцун.

Енглеска и Турска. У Доњем Дому одговарајући на питање о француском финансијском бојкоту према Турској, државни подсекретар Аклан изјавио је да о томе ништа незна, а ако израз финансијски бојкот значи нерасположење за закључење зајма, онда се ми не можемо жалити на француске финансијере што неће да дају зајма онде гдје енглески финансијери нијесу били расположени да га дају.

Руска инжињерска школа. Ратни Савјет је рјешио да тражи законодавним путем потребне кредите за установу друге инжињерске школе у Кијеву.

Аустријска шпијунска афера. Највиши аустријски војни суд донио је данас пресуду по кривици поручника Јандрића, оптуженог због шпијунаже за Русију, којом се Јандрић осуђује на 19 година робије. Овом пресудом преиначена је пресуда апелационог војног суда којом је поручник Јандрић био осуђен на 20 година робије, док је пресуда првостепеног војног суда гласила само на 10 година робије. Јандрићевом брату биће наскоро поротско суђење.

Из Котора. Из Котора јављају да је кривични суд отворио истрагу против Ристе Шуковића, православоог свештеника у Каменару, за дјело велеиздаје и велико-српску пропаганду.

Соколски слет. Из Љубљане јављају да је савез словеначких соколова рјешио да ове године организује конгрес словенских соколова у Љубљани који је био забрањен 1912 године. На тај конгрес који ће се сазвати за 2 и 3 август ове године, биће позвани соколови из свију словенских земаља.

Штрајк угљара у Француској. Министар Унутрашњих Дјела поднио је у министарској сједници извјештај да штрајкача угљарских радника има око 40.000 од укупно 1,140.000.

Турски зајам. Крај свих отоманских вијести, локална турска штампа јавља да преговори Џавид Беја са париским банкама имају застој. Зајам је требао да буде основан на приходима од царинских повећења за 4%: од пет нових монопола и од разреза такса на декрете и на странце; али како дефинитивно одобрење сила може још имати застоја, то се тражи друга комбинација за један мањи зајам који ће се оснивати на накнадним порезима који су од скора уведени и онима који ће се увести.

Како најновији турски изрјештаји гласе, Џавид је добио дбећање од француских банака, да се нови преговори о зајму од 350 милиона франака могу отпочети око половине мјесеце марта по новом календару.

Из Енглеске. У Доњем Дому је Черчил, одговарајући на постављено му питање, изјавио да ће се ове године извршити пробна мобилизација енглеске флоте у мјесто великих поморских маневара. Ова пробна мобилизација је потребнија а њоме се чине веће уштеде.

Греј је одговарајући на постављено му питање, изјавио да су вијести о уступању Француској Нових Хебридских острва потпуно неосноване.

Кук, унциониста, пита да ли је питање о Новим Хебридима назначено у преговорима о новом уговору који се има закључити између Француске и Енглеске.

Греј моли интерпелата да означи на који уговор он мисли.

Кук одговара на француско-енглески уговор чије је закључење неизбјежно.

Греј зачуђено изјављује, да мора да тражи да му се питање поднесе написмено. (Буран смијех).

Холандски официри. У Валону је стигло десет холандских официра за арбанашку жандармерију.

Привреда

Господарски дуализам код Срба и Хрвата.

Спајање „Српске Банке" и „Централног Кредитног Завода" дало је повода једном загребачком хрватском листу да, по други пут, потакне питање стапања српског и хрватског капитала. До тога стапања не долази, према мишљењу тога листа, кривицом Срба који се организују господарски одвојено, и ако су присталице народног јединства. А то даје оружје у руке противницима народног јединства међу Хрватима који указују на „српску нескреност", позивајући се на овај одвојени господарски рад Срба.

Признајемо да, доиста, у хрватском друштву има елемената који имају ово неисправно мишљење. Не то не једино у круговима изразитих противника народног јединства који, у опће, не могу објективно судити о оваким предметима. Што таквог мишљења има, томе је кривица, у првом реду, некритичност према себи и непознавање ствари, односно погодаба, које су изазвале садањи развитак.

Нема сумње да објективан и критичан посматрач неће изгубити с вида, у првом реду, то да су међу Хрватима јаке струје које у опће не признавају Срба. А, међутим, од самог признања још је далек пут до признања равноправности. Мађари, на примјер, признају Србе, и ако су далеко од тога да им признаду равноправност. У какву би, дакле, ситуацију дошли Срби, кад би своје капитале помијешали са хрватскима данас а сутра узму у руке управу тих капитала Франк, Корнicер, Затлука, Хорват и други? И у какву би ситуацију дошао Србин коме треба кредита, а који квари политичке рачуне тима елементима?

Но, има ово питање још једну страну која је, у најмању руку, једнако важна. Што се тиче Срба, зна се шта је српски капитал. То се зна извјесно и до посљедњег филира. Но не стоји ствар ни из близа тако једноставно на страни Хрвата. Што је хрватско није ни из далека тако јасно. Под фирмом хрватског приказује се и ради често и оно што није ни словенско, и још мање хрватско; а нарочито на пољу господарском. И баш то, што није хрватско а приказује се њиме, нерасположено је према Србима. А нарочито је нерасположено према српском господарском развитку, у ком осјећа за се опасну конкуренцију и јаку словенску брану или уставу на свом продирању према истоку.

Што је овако, зло је и опасно, у првом реду, за Хрвате а преко њих и за нас. И ако Хрвати немају снаге да се изолирају од овог туђинског утјецаја, срећа је што можемо и хоћемо, барем ми Срби, да сачувамо своју господарску самосталност, односно један добар дио наше заједничке снаге, чист и независан.

Међутим, ове бојазни нијесу искомбиноване ни неосноване. Оне су, а преко њих, и наша одвојена господарска организација, плод искуства које смо ми Срби платили дугим периодом назатка и готово пропасти наше трговине а дијелом и заната.

60-их и 70-их година оснивали су Срби новчане заводе заједнички са Хрватима. Има читав низ новчаних завода, сада чисто хрватских или са хрватском фирмом, код чијег су оснивања Срби имали видног учешћа. Међутим, што утјецајем споменутих туђих елемената што кривицом оних шовинистичких, србофобских хрватских елемената, Срби су били постепено истиснути, редом, из свију тих новчаних завода. Посљедње су биле за Србе кобне, нарочито за сриску трговину у којој су они туђи елементи видјели свог нарочито, а можда, искључиво опасног конкурента. Наши старији трговци се сјећају овог нулификирања Срба на пољу организације кредита и свију његових посљедица.

Ово, свакако, није био најмањи разлог озлојеђености старије српске генерације која је допринослa нашем међусобном грвењу.

Тек око године 1895 Срби су се сабрали и, иза 20 до 30 изгубљених година, почели да изграђују, с великим успјехом самосталну своју кредитну и, уопће, господарску организацију.

Било би дакле, не само лакоумно по и непатриотски, да Срби један јак и потпуно слободан дио наше заједничке господарске снаге извргну опасности губитка те самосталности. Посљедице тога губитка, односно реакција која би настала, најмање би биле корисне по мисао народног јединства.

Но овај дуализам не искључује паралелног рада са чисто хрватским капиталом. Ми већ имамо случајева да српски и хрватски капитали раде тако. Треба се информисати код великих наших банака. А и „Путник" је за то примјер. У осталом, ни коалиција није друго на пољу политичком: Двије посебно организоване српске и хрватске странке раде заједнички на истим политичким циљевима.

Питања, као ово што је, ваља, с нарочитом опрезности и послије неког студија, чинити предметом дискусије. Иначе се, без потребе и намјере, изазива неосновано неповјерење и рекриминације. А то, извјесно, није никад ни тражила а не тражи ни сад, ни потреба момента ни даљи циљеви наше народне политике.

„Срб."

Дневник

Вратио се. Његово Величанство Краљ вратио се јуче са Ријеке на Цетиње.

Отпутовао. Његово Краљ. Височанство Књаз Петар отпутовао је јуче у иностранство.

Закон о мораторијуму. Јуче је у Народној Скупштини претресан и усвојен законски приједлог о пречишћавању рокова одређених законом о мораторијуму са извјесним олакшицама и условима. Закон ће одмах бити објављен у званичном листу.

Помен српској краљици Јелени. 8. фебруара, за спомен шестогодишњице од смрти српске краљице Јелене, скадарски Срби одржали су јој помен у њеној задужбини, цркви св. Николе на Казине, гдје се и закалуђерила. Г. поп Мих. Штиркић у кратко је, бираним ријечима, истакао значај тога дана.

Српски Соко на Цетињу. Благодарећи пажњи и предусретљивости г. Министра Предсједника, Министра Војног — дивизијара сердара Јанка Вукотића, Српски Соко добио је могућност, да отпочне прве недјеље великога поста своје вјежбе у једној за то одређеној дворани Војног Стана на Обилића пољани.

Свим се позивају сви они, који желе ступити у друштво као помагачи или извршујући чланови, да похитају с уписом, како би на I редовној Главној Скупштини, која ће се одржати у недјељу 23. о. м. у 10 сати у соколској дворани, имали право гласања и одлучивања при избору нове сталне управе и при расправљању осталих питања друштвених.

Привремени Одбор

Из Уредништва. Ради нагомиланости посла у штампарији, није „Вјесник" изишао у петак. Док се ти послови не посвршавају, излазиће „Вјесник" само сриједом.

NACIONALNA BIBLIOTEKA CRNE GORE CETINJE

Снијег. Од јутрос је опет почео падати велики снијег. Зима се продужава.

Беранска читаоница. Чланови Беранске Читаонице на својој главној скупштини изабрали су ову управу: предсједник, К. М. Костић в. д. управитеља гимназије; подпредсједник, Иво Нешевић трговац; благајник, Мило Шћекић трговац; књижничар, Владо Миљковић, апотекар; чланови Управе: Миљан Цемовић надзорник школски; Д-р Станко Радовић, марв. љекар, Дурко Рамусовић, велепосједник.

Одбор за прикупљање добровољних прилога за гимназијску зграду у Беранима. У прогласу овога одбора, случајном омашком изостављена су имена ових чланова Одбора: г. г. Милан Поповић, управитељ осн. школа, Иво Ипшић, професор, Михо Доманчић, професор, Љубо Зечевић, учитељ, Војин Војновић, трговац.

Лијеп примјер. Управа барских основних школа пише нам:

Ученица II. разреда овдашњи народне школе Јелена (Јекица), кћерка кап. Васиља и Милице Дабановића у 11. години млађаног живота, подлегну болести, и 4. ов. мј. испусти своју анђелску душу.

Наставници овдашње школе са ђацима и многобројно грађанство 5. овог мјесеца допратили су своју омиљену ученицу до вјечног јој стана, гдје се у име школе и ученица с њом опростила једна њезина другарица.

Родитељи ученице и њен дјед честити старина пречасни господин Филип Радичевић, да би сачували што трајнију успомену своје кћере и унуке уписали су је за члана добротвора фонда сиромашних ученика-ца барске школе, приложивши умјесто вијенца 50 (педесет) перпера, а и осим тога дадоше и још 20 (двадесет) перпера, на име одјеће једне од Јекичиних другарица.

Оваква пажња према хуманим установама нека је примјер грађанству, јер се њоме помажу корисне установе, умјесто излишних вијенаца.

Управа барске школе, у име фонда сиромашних ученика-ца, најтоплије захваљује приложницима.

Изгубљен револвер. Нађен је један револвер. Власник нека се пријави уредништву.

Књижевни преглед

Шукрија Куртовић. *О национализовању муслимана.* Сарајево 1914. Штампарија „Народа". Цијена 50 пара.

Позната је ствар да је центар босанског политичког и социјалног проблема питање муслиманско. Отуђени од нације, без икаквог националног корјена, са искључиво вјерским обиљежјем, они су све до посљедњих дана живјели у надању на Турску, док их је тако босанска влада као безопасне штедила и у свом интересу стално им чувала право феудума. Сада је већ свако уздање у Турску немогуће, и овако без икаквог националног ослонца и без икакве националне боје, без икакве културе и с врло сумњивом способношћу за њу, са још јединим преосталим правом феудума које се дрма, они су у Босни као чардак ни на небу ни на земљи.

Данас, послије српско-турског рата, несумњиво је, да ће их влада придржавати као своју партију ради њихове ненационалности, продужујући у њиховом тобожњем интересу рјешење аграрног питања у недоглед, и ако их овакво аграрно стање држи на мртвој тачци. Али они немају никаквог стремљења прогресу, у све му је остао стари јавашлук: „Нека тече вода, куд је текла". И тако ће заиста бити све до свога часа, кад се босанска влада не буде више питала, да ли ће наша заблуђела крв остати у оријенталној летаргији да буђа или ће у њој прокључати живот. Утјешљива је појава, да њихови млађи интелигентнији људи увиђају опасност муслиманског инстинктивног заостајања и застрашивања, и да настоје да проблем ријеше јединим путем: национализовањем муслимама. Све зависи од младих људи који долазе и који ће придолазити. Национализован муслиман и национално јак биће у стању и да брани своје националне интересе и да развија своју личност на своју и на општу корист. Национализовањем муслимана постизава се још и то што је најважније да се латентна енергија, колико је има у њиховој душевној основици, употреби на културно стварање. Муслимански елеменат у Босни стоји данас пред том алтернативом: или тако прогресу, или никако прогресу. До омладине и искључиво до омладине стоји, да ли ће се поћи тим бољим путем.

Један од вреднијих њихових омладинаца, Шукрија Куртовић издао је неких дана о том питању једну честиту брошуру „Национализовање муслимана". **Р.**

ТЕЛЕГРАМИ

Бугарско-грчки односи

Софија, 13 фебруара

Бугарска влада изјавила је да је приправна успоставити дипломатске односе са Грчком. У почетку ће бити именовани, с једне и друге стране, отправници послова. — Б. К.-Биро.

Суђење стамбуловистима

Софија, 13. фебруара

Парница бивших стамбуловистичких министара одгођена је за 1. марта из разлога судске процедуре. — Бечки Кор. Биро.

Арбанашка депутација

Беч, 14. фебруара.

Гроф Берхтолд примио је у аудиенцију Есад пашу са арбанашким изасланством. — Бечки Кор. Биро.

Књаз Вид у Петрограду

Беч, 15. фебруара.

Књаз Вид је допутовао у Петроград и пошао у подне у Царскоје Село гдје је био примљен од Цара и затим од Царице. Присуствовао је царском доручку. Цар га је одликовао орденом Александра Невског. Послије подне Сазонов је примио принца. Књаз Вид је изјавио да је врло задовољан са пријемом у Царском Селу и са разговором код Сазонова. — Бечки Кор. Биро.

Аустро-угарски посланик у Арбанији

Беч, 15. фебруара.

Званичне новине објављују именовање савјетника посланства Левентала за министра на арбанашком двору. — Бечки Кор. Биро.

Грчка и Арбанија

Атина, 14. фебруара.

Грчка влада наредила је начелнику на Крфу да пође у Драч да се споразумије са међународном комисијом о питањима која би могла искрснути поводом повлачења грчких трупа са територија који је додан Арбанији. — Бечки Кор. Биро.

Лондон, 15. фебруара.

Рајтерова Агенција јавља да је Венизелос, грчки министар предсједник, поводом устанка у Епиру у корист аутономије, предузео врло строге мјере, искључивши из војске грчке официре који стоје на челу устаника и заповједивши да се ухапси предсједник аутономне епирске владе. — Бечки Кор. Биро.

Атентати против Нијемаца у Алсасу

Страсбур, 14. фебруара.

Неки дан, у ноћи, три њемачка подофицира била су нападнута од више младића. Један од нападача рањен је. Била су још три друга нападаја против војних личности. — Бечки Кор. Биро.

Гроф Берхтолд

Беч, 17. фебруара.

Гроф Берхтолд са госпођом отпутовао је у Минхен да се представи краљевском пару. — Бечки Кор. Биро.

Арбанашко изасланство

Беч, 17. фебруара.

Арбанашко изасланство отпутовало је за Драч. — Бечки Кор. Биро.

Саид Паша

Цариград, 17. фебруара.

Бивши велики везир, Саид паша, умро је. — Бечки Кор. Биро.

Грци напустили Корицу

Атина, 18. фебруара.

Корички гувернер предао је варош Корицу представницима арбанашке владе. — Бечки Кор. Биро.

Устанак у Епиру

Атина, 18. фебруара.

Званично се јавља: проглашен је устанак у Санти Кваранта. Усташи су освојили варош.

Објављен је устанак у Делвину. Усташи опкољавају варош. Грчки гарнизони су немоћни да се одупру. — Бечки Кор. Биро.

Атина, 19. фебруара.

3000 устаника, скупљени око Аргирокастра прогласили су независност, пошли пред палату владе и истакли аутономну заставу. Зогропафос прогласио је аутономију Епира, изјављујући да је немогуће да се Епироти подјарме једном варварском народу. — Бечки Кор. Биро.

Велеиздајничка парница против Русина

Мармарош Сигет, 19. фебруара

Проглашена је осуда оптуженим Русинима ради велеиздаје. Тридесет и двојица су осуђени на 6 мјесеци, петорица на $4^{1}/_{2}$ године тамнице; двадесет тројица су ослобођени. — Бечки Кор. Биро.

Књижевност и Просвјета

„Српска Зора". Српска Дубровачка Омладина упућује нам овај апел:

Вијек напретка, у коме свако треба да свом снагом поради за своје самоодржање, јер иначе пропада, затекао је Србе на Приморју у незавидну положају. Док сусједи Србинови на обали плавога Јадрана највећом енергијом упрјешe да ојачају своје редове, он се тек понешто — као нехотично и несвјесно — миче, да поради око свога добра; док други гигантским корацима к бољој будућности ступају, Приморски Срби тек ситно корача. За своју „Lega Nazionale" Талијанци у Далмацији и Истри прискрбише од забава у прошлој години 38 000 К., Срби на Приморју — уз припомоћ браће Хрвата — за своју „Српску Зору" дадоше око 1000 К., дакле тек 38. дио. А самих је Срба у Далмацији преко 120.000 према 15.000 Талијана!!

Пред таковим појавама сваки искрен Србин треба да протрне, али да се у исто вријеме и прене, одушеви, па закуне, да неће дозволити подизање гробнице своме роду.

Србине и Српкињо! Многа и многа сиротиња наша, занемарена, упире уморан и пун молбе поглед у Тебе, очекујући, да јој Ти — њезина крв — најприје пружиш помоћницу руку. Сјети се — Србине и Српкињо — своје свете и племените дужности према роду, па помози Српску Дубровачку Омладину, која је прегла да помоћу забаве дана 8. (21.) марта о. г. обезбједи што већу материјалну корист „Српској Зори", том нашем мезимчету на Приморју, која је метнула себи у задатак, да масу, наш темељ, спасава од пропасти: мрака и сиромаштва.

P. S. Добровољни прилози са стране, који ће бити у јавности објелодањени, нека се шаљу на адресу: Вуко Ћоровић, срп. учитељ, Дубровник.

„Наши хероји". Усљед нагомиланог хитног државног рада, којим је нарочито сада, када је наша Народна Скупштина на окупу, запремљена Државна Штампарија, нијесу могли *„Наши Хероји"* изаћи из штампе, и поред моје најбоље воље.

О чему извјештавам господу скупљаче и претплатнике, из свих крајева, да се стрпе још кратко вријеме.

Нову претплату примам до 10. априла ове године. **Мићун М. Павићевић.**

ОГЛАСИ

Објава

ДИЛЕТАНТСКО-ПОЗОРИШНОЈ ДРУЖИНИ У ПОДГОРИЦИ

потребне су двије глумице српкиње или хрваткиње. Плата по споразуму. Мјесто стално. Ступити могу одмах. Понуде слати:

Управи Дилетантско-Позоришног Друштва
Подгорица, Црна Гора.

п. п. бр. 11, 2,2

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ

Овим путем јављам да ћу штампати књигу са осамнаест народних пјесама о прошлом рату са Турском.

Књига ће изнијети девет штампаних табака т. ј. око 140 страница.

Наслов књиге биће **„Херојска Дјела Црногораца око Скадра, Јужног одреда".** Ова је књига тако израђена да ће сви они, који се претплате на ову најљепшу и најистинитију досадању пјесмарицу бити одвише задовољни. Цијена само 2 перпера. Претплату треба слати унапријед а имена свих претплатника биће оштампана у књизи. Књига ће ући у штампу у мјесецу априлу. Новац треба слати

Николи М. Брновићу
Ријека, Љешанска нахија.

бр. 13, 1,1

ШИВАЋЕ МАШИНЕ

свију система у свима величинама и израдама за породичну и занатску употребу по **најјефтинијој** цијени нуди најстарија

ИЗВОЗНА ФИРМА

M. Khek

JINDR. HRADEC, ČESKA

Особе **доброг стања** могу добити машине и уз умјерену отплату. На захтевање радо се шаље илустрован цјеновник бадава и франко.

бр. 10, 4,10

П. п. бр. 51 25—50

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ

Под притиском неизмјерне туге и жалости за нашим добрим и непрежаљеним

† НОВАКОМ БУРИЋЕМ

трговцем

који се послије 40-дневног, али тешког боловања пресели у вјечност, у 46-ој години свога живота.

Сматрамо за свету дужност и овим путем изјавити нашу дубоку захвалност:

Г. г. љекарима: Перазићу, Матановићу, Иличковићу Радовићу, Огњеновићу, Вукчевићу, Зарубици и г. Мацу из Сплета, који се својски заузимаше, не жалећи труда, да нашег драгог покојника отргну од неумитне смрти;

Г. г. свештеницима: Матановићу, Дрецуну, ђакону Иву Калуђеровићу и Мирону Меденици, на извршеном опијелу.

На личном саучешћу и пратњи покојника до вјечне му куће: г. г. бригадирима: Јоку Аџићу, Милутину Вукотићу, Ђузи Ђурашковићу и ком. Драговићу.

Вјечиту захвалност дугујемо г. г.: Браћи Кулић, овд. тргов. и Алекси Ланновићу, на положеним вјенчевима.

Вјечиту благодарност дугујемо Подгоричком Пјевачком Друштву „Бранко" и изасланству истог, које положи диван вијенац на гробу покојниковy; Цетињском „Његошу" и хору Радничког Друштва, које својим присуством спровод увеличаше;

Г. г. наставницима цетињских основ. школа са ђацима;

Становништву вароши Цетиња и околине обојега пола, које у онако импозантном броју похита, да нам изјави саучешће и покојника испрати до вјечне куће, као и

свијема оним, који узеше учешћа у нашој големој тузи, било телеграфски, писмено, усмено или ма којим путем, те нам у неколико олакшаше бол за ненакнадним губитком.

Још једном свима и свакоме дубока хвала и признање.

Цетиње, 8. фебруара 1914 год.

До гроба ожалошћени: супруга **Милица**; кћери: **Љубица, Даница** и **Стона**; браћа: **Грујица, Мијат**; сестра **Неда** са осталом родбином.

Р. 254. бр. 12, 1,1

Штампа Кр. Ц. Државне Штампарије

Власник и одговорни уредник **Радомир Орлински Кривокапић**

NACIONALNA BIBLIOTEKA CRNE GORE ĐURĐE CRNOJEVIĆ